
Den litterære hypotese

INTERVJU

ANNE KATHRINE SEBJØRNSEN

annekaths@hotmail.com

Psykiater, forsker og forfatter Martin Tesli er godt i gang med sin tredje roman. I de to første ble hovedpersonene ført tilbake i tid. Selv kunne han tenke seg å leve som Kristiania-bohemene på 1880-tallet.

Foto: Leikny Havik Skjærseth

Alt starter med Lindøya. De endeløse barndomssomrene der familiens gamle, røde sommerhus på Lindøya i Indre Oslofjord utgjør kulissene, og en mørklugget guttunge med en kraftig indre motor har hovedrollen. Huset ligger usjenert til, omkranset av en gammel hage med hengebjerker og en strand der skjell og krabber får roller i hans indre teater.

Fra den vestvendte pølterverandaen kan han se lysene fra byen blinke på kveldene, som en påminnelse om at sommeren både er altfor kort og uendelig lang. I sommermånedene er det guttens egen kreativitet som gir farge, liv og lek til dagene. De årlige avbrekkene fra dagliglivet på Ullernåsen i Oslo vest bærer med seg en viss kjedsomhet, men fra kjedsomhet vokser gjerne kreativitet.

– Uten søsken hadde jeg ingen barn å leke med i to–tre måneder hvert år, og måtte skape mine egne fantasier, sier han og kaster et blikk mot kakedisken.

Kunstnerens hus holdt stengt denne mandagen, men Litteraturhuset er uansett et passende sted å møte psykiater, forsker og skjønnlitterær forfatter Martin Tesli.

Ensomhet og kreativitet

De historiske omgivelsene på Lindøya skulle senere danne utgangspunkt for historien om Leira og doktor Didriksen i Martin Teslis debutroman, der handlingen utspiller seg i middelalderen.

– De lange kveldene på verandaen inspirerte meg til åpningsscenen i *Det merkelige tilfellet Leira og doktor Didriksen*. De to hovedpersonene våkner morgenen etter, ikke bare med dundrende hodepine, men også fem hundre år tilbake i tid. Det var et «hva om» som jeg har sittet og grublet over på glassverandaen mens jeg betraktet solnedgangen over byens blågrønne åser. Siden øya ligger rett ved Hovedøya, var det også naturlig for meg å la store deler av historien utspille seg i klosteret der, forteller han.

Om spiren til debutromanen ble sådd på Lindøya en sommer, så måtte det en kunstnerfest, et ensomt turnuslegeliv og et par sinte bikkjer til før romanprosjektet for alvor ble sparket i gang.

«Fortellerkunsten og vitenskapen virket for meg som motstridende krefter, og det har nærmest blitt et livsprosjekt for meg å forene de to»

– Du kan tenke deg hvor ensomt distriktsturnus på Hvaler kan være på vinteren? Jeg bodde dessuten på hybel over en garasje med to svære, aggressive hunder utenfor. De sto og bjeffet mot meg hver gang jeg passerte, så jeg gikk sjelden ut, sier han lakonisk.

Historisk korrekt fiksjon

En fest der noen lurte på hvordan Martin og kameraten egentlig kjente hverandre, ble utgangspunktet for en hypotetisk og langt mer spennende historie om vennskapet. De lange kveldene på Hvaler ble brukt til å spinne på denne historien og å lese seg opp på historie fra middelalderen til vår tid.

- Det er vanskelig å beskrive det indre livet til en person som levde i middelalderen uten å ha satt seg inn i historien. Om handlingen ikke er historisk korrekt, blir det som en dårlig Hollywood-film, understreker han.
- Det høres ut som et ambisiøst prosjekt?
- Når jeg setter meg et mål, gir jeg ikke opp før det er nådd. Det er en like nyttig egenskap i forskningen som i større kunstprosjekter. Begge deler tar lang tid å gjennomføre.
- Du er glad i historie?
- Jeg har alltid vært historieinteressert. Med en mor som var bibliotekar, og en far som var sivilingeniør og politiker, handlet samtalene hjemme ofte om klassisk litteratur, forskning og politikk. I voksen alder har lange kvelder på verandaen med faren min, og gode diskusjoner, inspirert meg med tanke på vitenskap, historie, politikk og generell intellektuell nysgjerrighet.

Romanen som litterært forskningsprosjekt

Martin Tesli har en vitenskapelig tilnærming også til romanen. Det handler om å teste ut en hypotese. Idéen om hvordan det kommer til å gå, budskapet og logikken ligger klart. Spenningen ligger i hvordan karakterene tilpasser seg.

- Narrasjon er viktig i forskningen, og det trener jeg meg opp til gjennom skrivningen. Samtidig er eksperimentet sentralt i litteraturen, og jeg prøver å få til en synergieffekt. Fortellerkunsten og vitenskapen virket for meg som motstridende krefter, og det har nærmest blitt et livsprosjekt for meg å forene de to, sier han, og gløtter opp bak de runde Harry Potter-aktige brillene.

Fascinasjonen for det filosofiske og sammenhengen mellom kroppen og sinnet oppsto tidlig i studiet. Det er i de nevropsykiatriske forskningsmiljøene han liker seg best.

- Psykiatrisk epidemiologi er noe jeg blir stadig mer opptatt av. Min kjepphest er å utfordre de etablerte sannhetene. *Er det egentlig økt forekomst, eller er det bare en etablert «sannhet» som det kanskje ikke finnes forskningsmessig dekning for?* Man må ta et steg tilbake og se på grunnmuren, før man for eksempel tar for seg genetiske varianter og hjernekorrelater, understreker han.

Forskerlivet gir også en fleksibilitet som muliggjør kreativ skrivning.

- Jeg har ikke jobbet som kliniker på fem år, og har funnet muligheten for å kombinere forfattervirksomhet og forskning. I starten av forskerkarrieren satt jeg lenge fast i byråkratiske irrganger. Nå er jeg mer etablert og har overskudd til skrivningen. Jeg skriver fra ni om kvelden til midnatt, sier han.

Foto: Leikny Havik Skjærseth

Vitenskapelige søk og kjærlighet

Det er sjelden feil å gå vitenskapelig til verks, skal man tro Martin Tesli. Store internasjonale databaser kan til og med brukes når det kommer til kjærlighet, om man da har en god porsjon flaks og har satt opp et tilstrekkelig spesifisert søk.

- En venn av meg mente det var på tide at jeg fikk meg en kjæreste, og jeg spurte «Hvordan gjør man det?» sier han, og ler litt av egen uvitenhet.
- Han ga meg adressen til en internasjonal datingside, noe som var relativt nytt i 2007, og viste meg hvordan man kunne sette opp et tilnærmet vitenskapelig søk. Det var jo nesten som PubMed, sier han entusiastisk.

Det målrettede søket ga, som forventet, perfekt resultat.

– Jeg snevret inn søket med de rette kriteriene og satt igjen med to kandidater, som jeg spurte om ville være venner. Den ene av dem, som nå er min kone, svarte. Selv om det viste seg at hun passet inn i søket mitt blant annet fordi hun hadde skrytt på seg en mastergrad, så møttes vi i lidenskapen for litteratur. Vi hadde fem felles favorittverker, og da hun ramset dem opp og nevnte *Bildet av Dorian Gray*, var jeg solgt, sier han og ser riktig fornøyd ut.

– Sønnen vår, Leonard, er blitt seks år, sier han og smiler.

De to viste seg å ha langt mer til felles enn bare litteratur, og utvilsomt mer enn man kan forvente selv med et perfekt, målrettet søk. Den manglende mastergraden har siden blitt til en helt reell doktorgrad, og nå er de begge tilknyttet nevropsykiatriske forskningsmiljøer og har ph.d. fra samme fakultet.

«Han ga meg adressen til en internasjonal datingside og viste meg hvordan man kunne sette opp et tilnærmet vitenskapelig søk. Det var jo nesten som PubMed»

– Natalia kommer opprinnelig fra den øst-polske universitets- og kulturbyen Lublin, nær grensen til Ukraina og Belarus. Vi har tilbrakt mye tid der gjennom årene, ofte i et gammelt tømmerhus i skogen uten internett eller telefon. Et perfekt skrivested, forteller han.

Ablegøyer og gjøgleri

I samtale med Martin Tesli triller ord som ablegøyer, Kristiania-bohemen og retrogardisme like naturlig som nettdating og registerdata. Han er en mangefasettert type som ikke nøler med å by på seg selv.

– Jeg har alltid lekt meg med karakterer og hypoteser, og var en teatergutt full av ablegøyer og gjøgleri, inntil den sosiale korreksten slo inn og det falt på stengrunn. Under oppveksten på Ullern følte jeg meg helt malplassert, men da jeg begynte på videregående skole på «Katta» (Oslo katedralskole), blomstret jeg. Der var det ungdommer med intellektuell interesse og et åpent sinn, og et engasjerende teatermiljø som jeg ble en del av, forteller han.

Etter videregående bar det til Tromsø og medisinstudier. Medisinen forente interessene for både humaniora og naturvitenskap, og det var ingen tvil om studievalget. I ettertid mener han at han nok fremsto både umoden og useriøs sammenliknet med mer modne medstudenter. Noen ga til og med uttrykk for at de syntes han var for useriøs til å bli lege.

- Jeg klarte ikke alltid å forstå kontekst, og gjorde en del upassende ting, som for eksempel å avbryte medstudenter når de holdt undervisningen, og å holde rare taler og skrive dikt på servietter, sier han.
 - Gjør du fortsatt det?
 - Det hender, innrømmer han, og ler litt.
 - Konformiteten på Ullern gjorde at jeg følte meg veldig bundet under oppveksten, men i Tromsø slo det forsinkede ungdomsopprøret ut i full blomst. Jeg var litt opprørsk, og ville nok gjerne opptre litt upassende. Jeg tror mange oppfattet meg som slitsom og rar, mens andre syntes jeg var morsom. Uansett var jeg litt mye, sier han.
-

Martin Tesli

Født 1978 i Oslo

Cand.med., Universitetet i Tromsø, 2003

Turnuslege, Moss sykehus og Hvaler kommune, 2003–05

Lege i spesialisering innen nevrologi, rus og psykiatri, Oslo universitetssykehus og Lovisenberg diakonale sykehus, 2005–17

Ph.d. i psykiatrisk genetikk, Universitetet i Oslo, 2012

Spesialist i psykiatri, 2017

Seniorforsker, Avdeling for psykiske lidelser, Folkehelseinstituttet, 2017–d.d.

Overlege (deltid), Kompetansesenteret for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri, Oslo universitetssykehus, 2021–d.d.

Forfatter av romanene *Det merkelige tilfellet Leira og doktor Didriksen* (Vigmostad & Bjørke, 2018) og *Kronen og korset* (Vigmostad & Bjørke, 2022)

Å leve seg inn i karakterer ble en måte å få utløp for den innvendige trommevirvelen som stadig ga omgivelsene hodepine. I Tromsø meldte han seg inn i studentteateret, og siste studieår tok det fyr. Da bestemte han og en kamerat seg for å skrive om Oscar Wildes roman *Bildet av Dorian Gray* til et teaterstykke, og studentteateret i Tromsø satte opp forestillingen under deres regi.

- Det er et klassisk verk som bygger på den gamle kulturarven fra Athen, og veldig humoristisk. Det var nesten fullsatt sal på Rådstua teaterhus tre kvelder på rad, men ganske middelmådig anmeldelse i lokalavisen, sier han og humrer litt.

Tidskapsel

Også privat søker Martin Tesli å leve litt som i en tidskapsel.

- I huset vårt på Lindøya pleide jeg å arrangere sommerfester før vi solgte det for noen år siden. Mange av gjestene tilhørte et kunstnermiljø i Oslo som kalte seg *retrogardistene*, som en motsetning til *avantgardistene*. Dette var malere,

poeter, musikere og arkitekter som fremdyrket skjønnhet og klassisk-figurative uttrykksformer, gjerne ikledd gammeldagse klær som flosshatt og lommeur. Det var et slags forsøk på å gjenopplive Kristiania-bohemen, samtidig som det var en opprørsbevegelse hvis kampsak var å bevare. Kjente miljøer som er knyttet til denne bevegelsen, er Arkitekturopprøret og Nerdrum-skolen, forteller han.

Den naturvitenskapelige fagbakgrunnen kan av og til oppleves som en hindring for en mer åpen tilnærming til ulike diskusjonstemaer.

– Samtidig som jeg følte meg tiltrukket av dette miljøet estetisk sett, følte jeg meg avstikkende erkjennelsesteoretisk, idet jeg selv forholder meg til kunnskap avledet fra naturvitenskapelige metoder. Det kunne sikkert få meg til å fremstå som en kverulerende tørrpinn for en del medlemmer av bevegelsen.

Motsvarende har jeg følt meg som en eksentrisk ablegøyemaker i møte med forskere og leger. Å få disse to tilsynelatende motstridende sidene ved meg selv til å forenes har i mange år vært et slags livsprosjekt for meg.

Han kaster et blick på armbåndsuret. Klokken nærmer seg skrivetid, og Martin Tesli har fått en god idé som må ned på papiret. For øyeblikket jobber han med en satirisk thriller fra forskningens verden, delvis basert på egne erfaringer.

– Det blir ikke en historisk roman denne gangen, mer som en «*Exit fra forskningens verden*», sier han og smiler lurt.

Publisert: 21. april 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0202
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 4. juni 2026.